

Nr 609

Av herr **Eliasson** i Stockholm, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 127, med förslag till instruktion för riksdagens ombudsmän.

Den tjänsteman, som efter anmälan blir föremål för riksdagens ombudsmäns undersökning är för tillvaratagande av sina intressen betydligt sämre ställd än då förundersökning av åklagarmyndigheten inledes mot en för brott misstänkt person. Förfarandet vid handläggningen av ärendet inför ombudsmännen är i princip skriftligt. Någon bestämmelse motsvarande 23 kap. 18 § rättegångsbalken om skyldighet att underrätta den misstänkte om misstanken föreligger icke. Ofta innehåller den från allmänheten till vederbörande ombudsman ingivna anmälningsskrivelsen ett flertal icke närmare preciserade påståenden, och tjänstemannen, som skall besvara en sådan skrivelse efter remiss från ombudsmannen, kanske avpassar sitt svar så att han bemöter företrädesvis vad han själv tror vara mest graverande. Vid avgörandet av ärendet kanske ombudsmannen däremot fäster särskild vikt vid annat påstående. Hade tjänstemannen före ombudsmannens avgörande fått sin uppmärksamhet riktad på i vilket eller vilka avseenden ombudsmannen misstänkt att tjänstemannen handlat felaktigt kanske det hade föranlett tjänstemannen att betydligt mera ingående utveckla sin talan i nämnda avseenden och kanske också återropa bevis för sin ståndpunkt.

Meddelar ombudsmannen i sitt beslut att tjänstemannen förfarit felaktigt men att ombudsmannen av någon anledning anser att åtal icke skall väckas mot tjänstemannen, har denne — om han icke godkänner anmärkningen, vilket kanske är det vanligaste — ingen möjlighet att få saken prövad av domstol. I flera fall, där ombudsmannen verkställt åtal, har åtalet av domstol ogillats. Felslut har härvid förekommit från ombudsmannens sida, och det torde föreligga samma möjlighet till felslut från ombudsmannens sida i de ärenden, som blott föranleder uttalande om att tjänstemannen handlat felaktigt. Fel i sådant anmärkningsärende har ju också ostridigt konstaterats, såsom t.ex. framgår av lagutskottets utlåtande innevarande år. Om tjänstemannen särskilt begär att åtal i stället skall anställas, kan ombudsmannen givetvis taga hänsyn härtill om tjänstemannens förfarande innefattar brott eller förseelse. I de fall där förfarandet icke är av denna art men likväl klandervärt synes emellertid icke ens formell möjlighet till domstolsprövning föreligga. Största säkerhet för ett riktigt avgörande vore kanske om författningsmässigt kunde tillskapas

domstolsmässig appellationsmöjlighet för tjänstemannen och detta även vid ärenden av sistnämnda slag. Det är i många fall den omständigheten att tjänstemannen av ombudsmannen blir klandrad i sin tjänst som ter sig för tjänstemannen allvarlig. Frågan om ärendet stannar vid ett uttalande från ombudsmannens sida att tjänstemannen handlat fel eller blir föremål för domstolsprövning med risk för utdömmande av kanske något mindre bötesbelopp är mången gång i och för sig av underordnad betydelse. Ibland ställes från ombudsmannens sida, mer eller mindre som uttryckligt villkor för ett välvilligt ståndpunktstagande, att tjänstemannen skall fullgöra ekonomisk prestation. Ur prejudikatsynpunkt är det också av stor vikt att största möjliga garantier skapas för ett riktigt utlåtande. Riksdagens lagutskott granskar visserligen ombudsmännens ämbetsberättelser, men denna granskning kan ju icke innebära någon mera detaljerad genomgång av hela sakmaterialet. Anser tjänstemannen att ombudsmannen felaktigt tilldelat honom varning kan han naturligtvis skriva härom till lagutskottet. Någon mera utbredd kännedom om denna möjlighet till rättelse torde icke föreligga. Fall kan ju också förekomma, där ombudsmannen på föreliggande material utdelat en riktig anmärkning, men tjänstemannen kanske genom förebringande av kompletterande material kan visa att anmärkningen likväl icke skulle ha utdelats. — Tjänsteman vid ombudsmans expedition, som tilldelas varning kan jämlikt 33 § instruktionsförslaget besvara sig hos bankoutskottet.

Med stöd av vad ovan anförts får jag hemställa,

att riksdagen måtte uppdraga åt lagutskottet att i ombudsmännens instruktion utarbета bestämmelser om

dels att tjänsteman skall före ombudsmannens avgörande av ärendet av ombudsmannen underrättas om i vilka avseenden han misstänkes ha handlat felaktigt samt beredas skäligt rådrum i anslutning därtill att inkomma med de slutpåminnelser i ärendet han kan akta nödigt,

dels att tjänsteman, som icke åtnöjes med ombudsmans anmärkning, äger besvara sig hos första lagutskottet.

Stockholm den 2 april 1957

Lennart Eliasson